

Namen der Leeraren van deze Gemeente

1520	Joh. Pistorius. den 15. Sept.	1523
1564	C. vande Loo. overleden	1570
1570	M. Vredeland. verbannen	1579
1581	M. Rudse. verbannen	1582
1580	J. Ligarius. verbannen	1591
1594	B. Muykens.	
1633	J. Artophaeus. overleden	1637
1643	J. Mosch. overleden	1673
1690	L. Dögen. vertrokken	1695
1715	W. de Wit. overleden	1718
1721	J. Bruynenbeek. vertrokken	1724
1766	H. C. Kober. vertrokken	1767
1769	H. volkersz. vertrokken	1770
1779	P. H. Hulsbeek. vertrokken	1784
1824	J. C. H. Raudler. overleden	1843
1871	P. M. Kasper. overleden	1895
1900	H. P. de Groot. overleden	1908
1913	L. J. Meijer. emer:	1927
1930	J. J. J. Keuning. vertr:	1942
1940	G. Kroes. vertrokken	1951
1966	H. Kalis. vertrokken	1969
1985	W. J. van Beek.	

te 1	Groenhage om het geloof verbrand	
1572	J. Saliger. verbannen	1579
1579	N. Simonszoon. overleden	1580
1586	J. Koningsbergen. veranderd	1594
1591	H. Boshorn. veranderd	1594
1661	H. Glaserus. vertrokken	1615
1657	J. Dyand. bedankt	1653
1671	M. Mosch. overleden	1689
1695	P. B. Burchardi. bedankt	1705
1718	H. Creesen. vertrokken	1721
1724	J. W. Martini. emeritus	1760
1767	J. J. Scheffer. vertrokken	1769
1777	C. P. Sander. vertrokken	1779
1784	J. C. Andres. overleden	1824
1841	C. J. Holtzapffel. overleden	1870
1895	J. B. Granpré Molère. overl.	1898
1908	G. Munter. vertrokken	1913
1929	D. J. St. Haumerson. vertr:	1934
1943	N. J. Pabon. vertrokken	1943
1958	D. J. St. J. Pils. vertr:	1963
1972	G. Kroes. emer: 1982. vertr:	1981

De Lutherse Kerk in Woerden is een schuilkerk van de oudste Lutherse gemeente van Nederland. De eerste voorganger van deze kerk was Johannes Pistorius, beter bekend als Jan de Bakker. In die tijd was er nog sprake van een huiskerk, die in 1644 werd afgebroken, om in 1646 als schuilkerk in gebruik te worden genomen.

Hoofdstuk IV

De 18e eeuw I: Na tekenen van herstelopnieuw verzwakking

predikanten: Wilh. de Wit 1705-1718; A. Croesen 1718-1721; P. Bruijnenbeek 1721- 1724; W. Martini 1724-1766; A.L. Kolver 1766-1767; J.F. Scheffer 1767-1769.

Als opvolger van ds. Burchardi kwam de proponent Wilhelmus de Wit. Met hem was de gemeente er beter aan toe. Reudler schrijft: "Wat in de laatste jaren door zijn voorganger was afgebroken, werd door hem weldra opgebouwd." De gemeente kreeg ook enkele legaten, o.a. van ene Jan Comelisse Verwoeft. Heel bijzonder werd de gemeente verrast door enkele giften en legaten van ene Lambetlus Verhoeff, woonachtig in Batavia, in Woerden geboren.

Op 31 oktober 1717 werd de kerkhervorming van 1517 herdacht.

Bijzonder interessant is een verslag dat ds. De Wit aan de kerkenraad uitbracht van een kerkelijke vergadering te Amsterdam, gehouden op 24 maart 1707. Woerden had namelijk van het consistorie van die kerk een uitnodiging ontvangen om "haarlieder gecommiteerden alhier te zenden ter Examen en Ordinatie van Hermannus Garel...ministerie Candidatus (candidaat tot de dienst)." Deze kandidaat was beroepen te Edam. Woerden had als een van de daar "dichtbij" liggende gemeenten, die naar gewoonte bij zo'n examen tegenwoordig waren, deze uitnodiging aangenomen en de dominee met de kerkmeester Gijsbert de Wit daartoe afgevaardigd. Betreffende de reiskosten was besloten, dat deze, als Amsterdam die niet vergoedde, voor rekening van Woerden zouden komen.

Ds. De Wit bracht het genoemde verslag uit in een kerkenraadsvergadering van zondag 8 mei. We geven het in z'n geheel weer, min of meer in ons huidige taalgebruik.

"Des Woensdags den 23 april 1707 met de schuit van Woerden op Amsterdam gegaan zijnde, hebben wij gevraagd aan ds. Wesseling (van Amsterdam) waar wij ons zouden laten aanmelden. Ons is geantwoord dat dat niet nodig of gebruikelijk was. En toen wij ons donderdags om 10 uur aandienden in de consistorie-kamer van Amsterdam in de Oude kerk, is ons gevraagd naar onze commissie. We gaven die toen over zoals ook dominus Agterkerk van Weesp met zijn ouderling deden. Nadat de vergadering compleet was met uitzondering van die van Haarlem en ds. Vos, is ze met gebed begonnen.

Toen de beroepsbrief van de kandidaat onderzocht was, omdat niet het bedrag (van het traktement) was gespecificeerd, zo is toch geaccepteerd dat de gecommiteerden van Edam borg bleven voor het traktement, aan zijn Eerwaarde toegezegd, zijnde de som van driehonderd en vijftig Caroli guldens, zegge 350 gl."

Nadat nu het testimonium Academicum van de kandidaat gelezen was, is het examen 'begonnen door ds. Adrianus Waaker van Amsterdam in die tijd preses van het consistorie, met de vraag: "Wat is het predikambt?". Ds. Wesseling vroeg daarop: "Wat is het Avondmaal des Heren?" etc. Ds. Velten van Amsterdam: "Wat is de Heilige Schrift?" etc. Ds. Dominicus van Amsterdam stelde als zijn leermeester geen vragen. Ds. Agterkerk: "Wat is de zonde tegen de Heil. Geest?" en hij vroeg over de Heilige Schrift, daarbij tegenwerpende Matth. 27:9. Ds. De Wit vroeg: "Wat is de doop?" Ook vroeg hij over de bediening van de doop en over de oorzaak van de zonde, daarbij tegenwerpende de Handelingen der r[Apostelen, hoofdst. 4:27, 28. Eveneens vroeg hij of de onveranderde Augsburgse Confessie, anno 1530 op de rijksdag te Augsburg aan keizer Carolus de Vijfde overhandigd, met Gods Woord overeenkwam. Zo niet, waarom ze dan altijd in de beroepsbrieven gespecificeerd wordt; zo ja, waarom noemen dan de broeders zich altijd 'de leraren van die Confessie' daar toch het elfde artikel van die Confessie, dat gaat over de private biecht en absolutie, niet in acht genomen wordt.

Nadat nu het examen hiermee beëindigd was en de candidaat en de gecommiteerden van Edam verzocht waren buiten te staan, werd door de praeses ds. Waaker gevraagd of het examen goedgekeurd werd of niet, maar dat hij het goedkeurde. Alle leden keurden het goed.

Daarna werd de vraag gesteld wanneer de candidaat zou worden ingezegend en over welke tekst hij preken zou. Er werd besloten dat hij vrijdagavond de 25e april in de dienst van zijn (leer)meester, de Eerw .en welgeleerde Heer Theodorus Dominicus zou prediken uit 2 Cor. 5:20. En na de gehouden predikatie door oplegging der handen plechtig zou ingezegend worden.

Hierop werd de candidaat die met de gecommiteerden van Edam weer binnengeroepen was ...geluk gewenst. Daarna zijn wij door de candidaat alsmede door de gecommiteerden van Edam voor onze moeite bedankt. En nadat wij de candidaat vrijdags geordineerd hadden, zijn wij zaterdags de 26e teruggekeerd zonder dat ons iets tot voldoening van onze reiskosten is gepresenteerd."

In de notulen van 1709 vinden we opnieuw een verslag van zo'n examen. Het betrof weer een proponent beroepen door Edam, ene Petrus Bruijnenbeek die later in Woerden zou komen. Het lijkt ons wel interessant ook de vragen die toen gesteld zijn, weer te geven. Ds. Wesseling vroeg wat de candidaat zijn gemeente zou lezen. Het antwoord luidde: "Gods Woord." Daarop werd gevraagd naar de autoriteit van Gods Woord en naar de persoon en de ambten van Christus. Ds. Velten vroeg naar het onderscheid dat er was tussen "ons en de partij" over de "volständigkeit" der heiligen en of deze ook kunnen vallen uit Gods genade. Ds. Waaker vroeg over de erfzonde, ds. Agterkerk over de autoriteit van de brief aan de Hebreeëen, ds. Schonenberg van Haarlem over de kinderdoop en de tegenwoordigheid van Christus in het Avondmaal. Ds. De Wit stelde ook nu weer meerdere vragen: Over de kentekenen der ware kerk en of de doop een noodzakelijk middel tot zaligheid was en wie het avondmaal mag bedienen, of ook een leek dat mag doen. Of men het avondmaal ook aan oude lieden die helemaal kinds zijn mag bedienen.

Ds. De Wit stierf helaas reeds in 1718. In zijn plaats kwam ds. Antoni Croesen en na diens vertrek naar Rotterdam in december 1721 ds. Petrus Bruijnenbeek van Edam. Tijdens zijn predikantschap kreeg de kerk van Marrigje Jansz. Meeraat een som van f 1000. Hij bleef hier slechts twee jaren.